

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

725.091

Szerző: *Fekete Jenő*
Cím: *Új városrészek - új kereskedői*

Hely

Idő

"1929"

Személy

Forrás: *Ujke*
Bp. (Hely) 1929 III. 30. (Idő) (Köt. v. fü.) (Olda)

Új városrészek — új kereskedői

Két új városrész keletkezése — Kereskedők vándorlása az új városrészekbe — Ház, ahol zsidó kereskedő nem vehet ki üzletet Banktisztviselőből mosódás

A háború és a kötött lakbér megakasztotta az építkezést. A lakások felszabadítása és a lakberek aranyparitásra való emelése újra jó befektetésnek tekintette a házbértőkét. A lakás- és a házépítkezés így újra nagy arányokat öltött. Valósággal már holnapra büjtak elő a földből a házak olyan helyeken, amelyek mocsaras, gödrös, elhagyott területek voltak. Városépítészeti és gazdasági szempontok olyan üresen álló és elhanyagolt területekre vezette az építkezésre szánt tőkét, mely nem esett messzire a város szívéből és ma már gyors közlekedési eszközökkel van összekötve. Tempót a pénzintézetek vezeték, de maga az állam és a főváros is, mert nagyarányú építkezéseket folytat ezeken a területeken. Ahogy felhúzták a házakat, megjelent a kereskedő. A kereskedő a lakók kényelmét szolgálja. A kereskedő egy városrész fejlődésének és jövőjének fokmérője. Amilyen arányban szaporodnak szakmánként a kereskedők, olyan arányban kapja meg új jellegét az új városrész, mert az áruval, mely az üzletbe kerül, a fogyasztás mérve alapján a for-

galom is emelkedik.

Hogyan keletkeztek ezek az új városrészek? Hogyan és honnan jöttek a kereskedők? Erről szól alábbiakban a riport.

A régi kép

A Horthy Miklós út, a Villányi úttól fölfelé a Fehérvári út, a Verpeléti út, a Villányi út, a Lenke út környéke 2-3 évvel ezelőtt valóságos perijériának számított. Az elhagyott, gidres-gödrös, szántóföldes területen egy-két viskó jelezte, hogy van valami kiesike élet ezen a vidéken, hol az egyhangúságot a legelésző szarvasmarhák változtatták meg. A kultúra csak átszaladt ezen a vidéken, melynek jelzője a törökbalinti helyierdekű és a kelenföldi villamos volt. A fejlődés törvénye itt is bebizonyosodott. Közlekedési vonalak mentén keletkeztek mindig új kultúr-gócponok. Itt is a közlekedési vonal mentén keletkezett az új városrész. Természetesen uccák, utak, a városrendészeti és utépítési osztályon már rég ki voltak jelölve, mielőtt még ideépített-

tek volna. Építkezési engedélyt csak ezekre a kijelölt útvonalakra adtak. Az útvonalak mentére pedig megsabták, hogy csak emeletes bérházak építhetők, azokon belül családi házak is építhetők. A házak most már glédába álnak. Közvetlenül egymás mellé sorakoznak. Csak a házsorok között felhányt föld és a távirópóznák jelzik, hogy az ucca megvan, az új úttest is készül. Itt csak a házak vannak csatornázza, az úttest még nincs. Kivétel a Horthy Miklós út, amelyet azelőtt Átlós útnak hívtak. A Fehérvári út a vasúti töltésig, a Verpeléti út, a Villányi út, a Lenke út, a mellékúccák úttestei még egészen kezdetleges állapotban vannak. A kiépített része a Fehérvári úttól a Horthy Miklós út a Vámig, ennek jobboldalától fel a vasúti töltésig, innen balra egész a Duná-áig terjed. Kb. 2 éve, hogy felendült itt az építkezés és most is nagy építkezések folynak.

Gombamódra épülnek a családi házak, melyek a Sashegy felé húzódnak fel. A Fehérvári úton most készültek el azok a nagy épületek, melyeket az állam a rendőrségi kaszárnya részére építtetett és a luteránus templom is. A vámon túl van egy nagy épületkomplexum, a Tisza-udvar. Kétemeletes kislakásos bérház ez, amely négy uccára nyílik, itt van a Kudelka háromemeletes házcsoportja is, amely 18 esztendővel ezelőtt épült. Ennek a pincéi állandóan tele voltak talajvízzel és mostanában csatornázták ezt a részt is. Ezzel szemben a remiznél van a Beszkárt hatalmas lakóháza. Érdekesnek tartom megemlíteni a Kudelka házcsoport történetét, mely az első modern építkezés volt ezen a környéken. Kudelka spekulációra építtette annak idején a házat. Fel volt építve már a ház, de nem igen kapott lakókat. Hogy odaesalogassa a lakókat, lófogató omnibuszt állított be részükre és ingyen szállította le őket a Ferenc József hidig. Ennek dacára sem

igen jöttek oda lakni. Valósággal üresen állott ez a nagy ház. Változás csak a háború alatt következett be, amikor is a főváros a Fehérvári úton lévő téglagyárakat és téglaházakat lebontatta. Innen szivárogtak ide a lakók. De még a háború alatt is lehetett itt lakást kapni és csak a háború után felt meg lakókkal. Olyan jó dolguk volt itt a lakóknak, hogy ha már nagyon bepiszkolták a lakásukat, beköltözhettek a szomszéd üres lakásba. Ehhez a kedélyes állapot hozzatartozott még az is, hogy vasárnaponként a házmezterek a gyanútlan járókelőket valósággal becipeltek, hogy nézzék meg a kiadó, szép lakásokat. Ezen a környéken a tavasszal, mikor nagy esőzések voltak, olyan nagy víztömög volt a hegyekből leszivárgó talajvízből, hogy egyik oldalról a másikra nem is lehetett átmenni. Vállalkozószellemű suhancok 5 krajcárért vitték át egyik oldalról a másikra a hölgyeket. A jobbmodú emberek szórakozása pedig az volt, hogy még a meglévő téglaházak ablakait megszámozták és azt megszórták tizzel és így kiszámították, hogy mennyi poloska van ezekben a lakásokban. Egyedül nem igen volt tanácsos mászkálni, mert nagyon könnyen megtörtént, hogy levetkőztették a gyanútlan járókelőt.

Az új városrész és kereskedői

A Lenke úton épült fel mástól éve a fővárosnak hatalmas négyemeletes bérháza. Hatalmas bérház ez, csupa kislakásokkal. A Lenke úttól egészen a Villányi útig nyúlik. A városi házaknak és az állami házaknak jellegzetes karakterüket a sárga és a vörös színű vakolat adja. Mindeniknek a belső frontja koralakú. Az udvar pedig szép kerttel van ellátva. A Horthy Miklós utat össze fogják kötni a Böszörményi úttal és a villamos a Villányi úton. a

Csörss uccán és a Budaörsi úton fog keresztülmenni. Ez mindenesetre még jobban fel fogja lendíteni ezt az új városrészt, és a másik városrészt, mely a Böszörményi út és Németsvölgyi út között épül ki. Az új házakban mindenütt egymás mellett nyíltak meg a kereskedők üzletei. Ahogy utánanézttem, megállapíthattam, hogy minden szakma képviselve van a Horthy Miklós és a Fehérvári utat környékező új városrészben. 107 kereskedőt számbáltam össze a különböző szakmákból. Új és régi kereskedők vándorlása folyik ide. Egyrészt azért, mert az új városrész lakossága nagy, másrészt azért, mert még óriási fejlődés előtt áll. És az, aki már előbb itt volt, jobban is lesz bevezetve. Természetesen a Háztartás és a Köztisztviselők fogyasztási szöveteinket is van itt négy fókja. *Igy illéktelen konkurenciát csinálnak a kereskedőknek, mert nem a tagokat szolgálják ki, hanem a kereskedők elől veszik el a vevőket. De hát hova nem mennek el*

ezen a szövetezetenek, hogy tagok nélkül üzletet csináljanak? Azt hiszem, még a pokolba is elmennek, ha ott üzletet lehet csinálni. Beszéltem fűszeressel, cipésszel, szabóval, hentes és mészárosal, festék- és háztartási kereskedővel, vegytisztítóval, illatszétárossal, úri és női divatkereskedővel, dohánytözsédséssel, virágüzlettulajdonossal, cukorkakereskedővel, cukrásszal, vendéglőssel, asztalossal, fa- és szénkereskedővel, könyvkötővel, nyomdással, bútorkereskedővel, pékkel, fodrásszal, üveg- és porcellankereskedővel, sajt- és vajkereskedővel, lakatos és bádoggossal, épület- és műbútorasztalossal, gyógyszerésszel, bank- és bizományüzlet tulajdonosával, akiknek majdnem mindnek Pesten vagy a város más részén volt üzlete. Mindannyian a jobb üzletmenet kedvéért jöttek ide és hagyták ott régi, bevezetett üzletüket, hogy újból előlről kezdjék a vevőkör megszerzését. Van ezek között olyan is, aki vidékről jött fel, kettő van olyan is, aki azelőtt segéd volt és most önállósította magát. Van olyan is, aki azelőtt szőnyegkereskedő volt és most úridvátüzlete van. *De legtöbbjüknek 18-20 éve fennálló üzletük volt.* És örültek, hogy idejöttek, mert az üzletük egész szépen fejlődik.

A Horthy-telep

A másik új városrész a Böszörményi út, Németsvölgyi út, Ferry Oszkár ucca, Királyhágó ucca között elterülő részek között épült fel és épül tovább ki. Ez a rész is elhanyagolt terület volt, csak az 59-es villamos, mely a Farkasréti temetőbe visz ki, sejtette, hogy ez a rész is ki fog valamikor épülni. Két és fél éve kezdtek meg itt az építkezést és ma már gyönyörű modern paloták emelkednek a villamossínnek mentén és a környékező mellékutcákban. Mingyárt a Böszörményi út elején van egy hatalmas ház-csoportkomplexum, melyet a „Titás”, a tiszti és tisztviselői társasházépítő szövetkezet építtetett. Ez nyolc hatalmas épületből áll. Az egyik része Horthy-telep, a másik Vitéz Artnér udvar, a harmadik báró Hazai udvar. Ez a ház-csoport arról nevezetes, hogy zsidónak nem adnak ki lakást és zsidó kereskedő üzletet sem vehet ott ki. Úgy tálszik, feltették a lakókat az úgynevezett destrukciótól és a lakók legnagyobb része mégis a másik oldalon lévő destruktív kereskedőhöz megy vásárolni. A Ferry Oszkár uccában egyemeletes 4 szobás öröklakások épültek. A Mártonhegyi út mindkét oldalán villaszerű családi házak sorakoznak fel. A Németsvölgyi úton pedig a főváros építtetett 4 emeletes, gyönyörű kettő-, három-, négyszobás bérházat. Végig mindenütt, amerre a szem lát, felépült és épülőfélben lévő házak tornyosulnak. Ez a városrész annyiban különbözik a Horthy Miklós út és a Fehérvári út környékén felépült új városrésztől, hogy nem olyan forgalmas és így csendesebb is. Előkelőbb jellegűt onnan kapja, hogy itt többnyire állami tisztviselők és nyugdíjasok laknak. Akiknek ez a csendesebb tónus jobban is megfelel. Így azután nincsenek is itt olyan nagy számmal a kereskedők, mint a másik új városrészben. *Körülbelül 40-50 céget* számoltam össze. Cipésztől kezdve egészen a cukrászdáig majdnem minden fontosabb szakma képviselve van azért már itt is.

Többet egyelőre nem igen bír el, de ha továbbra is ilyen arányban fog fejlődni, akkor bizonyosak lehetünk, hogy a kereskedelmi élet is jobban fog ki-fejledni itt is. Ide is a kereskedők a

legkülönbözőbb helyekről jöttek. Van egy üveges közöttük, akinek az üzlete a Rákóczi úton volt 20 évig és most kénytelen volt ide átfőnni az óriási lakbér miatt. Míg a Rákóczi úton évi 6000 pengőt fizetett, addig itt 1700 pengőt fizet évente. Találkoztam olyannal is, aki a Hangyánál volt üzletvezető és most önállósította magát a fűszer-csemege szakmában. Aztán találkoztam

olyannal, aki azelőtt az Angol-Magyar Bank tisztviselője volt és most mosodát nyitott és az új életpályával meg van elégedve. Itt, ebben az új városrészben hitelt vásárolnak. A kereskedők szívesen hiteleznek, mert pontosan fizetnek vagy szombatonként, vagy elsején. Örömmel állapíthatom meg, hogy ez az egyetlen hely, ahol a kereskedők nem panaszkodnak a kintlévőségek behajt-hatatlansága miatt. Van ennek az új városrésznek még egy érdekessége, a Böszörményi út 3a, 3b, 3c számú házak. Ezek körülbelül másfél évvel ezelőtt épültek fel. A 3a számú házat a késedelmes adós terhére mostanában árve-rezték el. A másik két házzal is baj van, mert a lakók nem tudják, kié a ház és hogy kinek fizessék a lakbért. Kettőn is magukénak vallják a házat.

Amit a két új városrészben láttam, meggyőzött arról, hogy a magyar kereskedelem vállalkozási kedve újra fel-lendült. Ez gazdasági életünk javulásá-nak a jele.

Fekete Jenő.